

Raport de evaluare a impactului	
Denumirea proiectului:	„Construcția stației raionale de epurare și dezvoltarea sistemului public de canalizare și epurare a apelor uzate la nivel intercomunitar”
Codul proiectului:	0761
Data evaluării:	12 august 2020
Regiunea de Dezvoltare:	Centru
Apelul:	Apelul II, 2012
Prioritatea:	Prioritatea 1: Reabilitarea infrastructurii fizice Măsura 1.3: Reabilitarea și construcția rețelelor de apă și canalizare a stațiilor de tratare a apei.
Solicitantul:	Primăria or. Telenești
Beneficiari:	Beneficiari direcți: <ul style="list-style-type: none"> • Populația localităților implicate în proiect 11 300 locuitori ai localităților din zona de proiect; • 89 agenți economici, 1528 gospodării țărănești și fermieri; • 10 angajați noi a Î.M D.P Apă Canal Telenești; • Î.M: D:P: „Apa Canal Telenești”; • APL Telenești; • APL Inești.
Bugetul total al proiectului:	26 569422,18 lei
Suma alocată din FNDR (MDL):	17 678 792,52 lei
Contribuția Solicitantului (MDL):	-
Alte surse (USAID)	8 890 629 lei
Raportor (-i):	Secieru Marina, specialist monitorizare proiecte, Agenția de Dezvoltare Centru
Supervizor:	Viorel Jardan, director al Agenției de Dezvoltare Regională Centru;
Criteriile de evaluare	Analiza performanței
1. Relevanța	
Corespunde obiectivul general și obiectivele specifice ale proiectului prevederilor strategice, stipulate în	Problema majoră care se abordează în acest proiect o constituie disfuncționalitatea sistemului de canalizare și epurare a apelor în zona orașului Telenești, inclusiv în comunitățile rurale din vecinătate și managementul defectuos al serviciilor publice de alimentare cu apă și canalizare la nivel local și regional. Iar conform Strategiei Naționale de Dezvoltare Regională și a Strategiei de Dezvoltare Regională Centru,

documentele de politici ce țin de dezvoltarea regională / locală (spre exemplu: SNDR, SDR, Strategia de Dezvoltare social-economică a localității / raionului, planurilor de acțiuni, etc.)?

aprobată în anul 2010, zona orașului Telenești este una din acele zone critice, cu efecte de poluare majoră asupra surselor de ape naturale, plasându-se pe locul trei din cele mai defavorizate raioane din cadrul Regiunii Centru, care necesită acțiuni imediate. Totodată, politica de dezvoltare regională pune accentul pe dezvoltarea social-economică teritorială echilibrată nemijlocit a zonelor defavorizate.

Propunerea de proiect vine în deplină conformitate cu obiectivele *Apelului de propuneri de proiecte 2012* și anume se încadrează în *Prioritatea 1. Reabilitarea infrastructurii fizice; Măsura 1.1. Reabilitarea și construcția rețelelor de apă, de canalizare și a stațiilor de epurare*. Implementarea proiectului urmărește creșterea standardelor de trai (infrastructura fizică, oportunități de dezvoltare a sectorului privat, ecologizarea activă a mediului ambiant) prin îmbunătățirea calității serviciilor publice, și anume prin construcția stației de epurare a apei uzate, construcția și extinderea sistemului de canalizare având o arie de impact raional, stabilind un puternic parteneriat intercomunitar, cu reale posibilități de extindere: orașul Telenești, satele Mihalășa, Mihalășa Nouă și Inești cu o populație totală de circa 11 300 locuitori ceea ce reprezintă circa 15% din populația raionului. În această zonă sunt concentrate și cele mai multe întreprinderi din raionul Telenești.

Atât APL Telenești, cât și APL Inești dispun de Planuri Strategice de Dezvoltare Social –Economică pentru anii 2012-2016. Programul de dezvoltare socio-economică a raionului Telenești pe anii 2012-2016, aprobat de către Consiliul Raional Telenești, prevede activități de reabilitare a sistemului de canalizare și epurare a apelor uzate. Aceste planuri vizează în politica de diminuare a poluării mediului ambiant construcția stației de epurare a apelor uzate și extinderea sistemului de canalizare. La nivel regional, național, acțiunea propusă va susține eforturile Moldovei de a reduce nivelul poluării mediului ambiant și a protecției resurselor naturale. Fiind o țară în curs de dezvoltare și semnând Convenția asupra Schimbărilor Climaterice și Protocolul din Kyoto, Moldova și-a asumat angajamentul să contribuie, pe cât e posibil, la eforturile internaționale de a modera impactul antropogenic asupra climei globale. Necesitatea dezvoltării serviciilor de apă și canalizare este reflectată și în Planul Național de Acțiune pentru Mediu, Programul Strategic Național de Acțiune pentru Protecția Mediului 1995-2020. Proiectul se încadrează perfect în limitele priorităților și măsurilor stipulate în cadrul Strategiei de Dezvoltare Regională Centru pentru anii 2010-2016, precum și în Strategia privind aprovizionarea cu apă și canalizare a localităților din Republica Moldova aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 662 din 13.06.2007, ce prevăd îmbunătățirea și extinderea accesului la infrastructură de calitate atât pentru gospodăriile casnice, cât și pentru agenții economici.

Proiectul dat este o continuitate a proiectului depus la Apelul I în anul 2010 care a fost implementat în orașul Telenești și în satele Mihalășa, Mihalășa Nouă și Inești unde la prima etapă a fost preconizată reparația stației de pompare, reconstruit colectorul, se construiesc 1,1 km de rețea canalizare, cu suportul Întreprinderii Municipale DP „Apa Canal Telenești” s-a procurat tehnica pentru curățarea sistemului de canalizare și mașină de asenizare; și în colaborare cu PNUD s-a elaborat documentația tehnică de proiect pentru construcția stației de epurare a apelor uzate și extinderea sistemului de canalizare din orașul Telenești și din satele Mihalășa și Mihalășa. Astfel în prima etapă au fost realizate următoarele activități:

	<p>Procurarea și montarea panourilor, Etapa I (contract nr.04/6 din 25.04.2012) – 4 810,51 lei;</p> <p>Procurarea tehnică de calcul, Etapa I (contract nr.12/5 din 16.05.2012) – 28 545,00 lei;</p> <p>Procurarea mașinii de asenizare ”GAZ 330900-1354-03-000-41-42” (contract nr.26/6 din 11.07.2012), Etapa I – 352 000,00 lei;</p> <p>Procurarea autospecială pentru curățirea sistemului de canalizare ROM SMART COMBI S-140/60 pe bază de Nissan Cabstar (contract nr.53/6 din 01.10.2012 cu SRL ”San Euro Stil”) – 1 339 999,00 lei;</p>
<p>În ce măsură conținutul programului/proiectului corespunde necesităților specifice ale grupurilor țintă?</p>	<p>Sistemul de canalizare în orașul Telenești a fost dat în exploatare în anul 1984 și era dotat cu utilaj și sisteme învechite, cu consum major de energie, sisteme automate ieșite din uz, care nu satisfăceau cerințele de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității vieții populației prin acordarea unor servicii eficiente și de calitate. Rețeaua de canalizare avea o lungime de 7,7 km și erau conectați la ea doar 11% din numărul total al populației din or. Telenești, iar în satele Inești, Mihalașa și Mihalașa Nouă nici o gospodărie țărănescă nu era conectată la sistemul de canalizare. Stația de epurare a apelor uzate practic nu funcționa, clădirile fiind dărâmate, utilajul tehnologic lipsește, jgeaburile de transportare erau deformate și lasate să treacă apele în sol, decontaminarea apelor nu se efectua. Epurarea apei era efectuată numai prin sedimentarea în iazurile biologice. În rezultat, epurarea normativă a apelor nu se admitea și se producea poluarea activă a r. Ciuluc care se revarsă în r. Răut. Uzura stației de epurare era de 90% și nu era exploatată. În lipsa sistemelor de canalizare și nefuncționării stației de epurare se polua activ mediul ambiant, în special solul, apele de suprafață și cele freatice, se agrava starea sanitar-epidemiologică a localităților sus-numite. Situația creată favoriza creșterea ratei mortalității în rândurile populației. Astfel, se atesta lipsa practic totală a serviciului de canalizare la nivelul standardelor naționale și europene pentru consumatorii actuali, iar printre alte necesități se număra și lipsa de cunoștințe a personalului existent în prestarea serviciilor de canalizare și exploatarea lor. Conform cererii de finanțare grupurile țintă constituie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Administrația publică a orașului Telenești; - Administrația publică a satului Inești; - Administrația publică raională Telenești; - Locuitorii orașului Telenești și satelor Mihalașa, Mihalașa Nouă și Inești; - Agenți economici; - Asociații obștești. <p>Astfel, proiectul corespunde necesităților specifice ale grupurilor țintă.</p>
<p>Există un cadru logic al programului/proiectului? Care este calitatea acestuia. Intervenția logică este clară?</p>	<p>Cadrul logic al proiectului nu corespunde în măsură deplină cerințelor Instrucțiunii pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul Național de Dezvoltare Regională.</p> <p>Acesta conține obiective (care sunt ambițioase), rezultate și produse. Rezultatele, însă, în mare parte sunt formulate ca și obiective. De asemenea, nu există o delimitare clară între rezultate și produse, precum și indicatorii aferenți. Totodată, Indicii de realizare, sursele și mijloacele de verificare precum și presupunerile sînt formulate neclar și nu oferă posibilitate de a urmări întregul proces de realizare a supozițiilor proiectului. Astfel, în Matricea cadrului logic nu sînt reflectați Indicii de</p>

	realizare care pot fi verificați în mod obiectiv. Majoritatea surselor și mijloacelor de verificare nu sînt formulate în mod clar. Presupunerea nu au conținutul care ar elucida anumite riscuri, prezumări ori să reflecte situația la moment.
Indicatorii stabiliți la nivel de obiective, rezultate și produse corespund criteriilor SMART? S – specific M – măsurabil A – realizabil R – realist T – măsurabil în timp	Unii indicatorii din cadrul Matricei cadrului logic al cererii de finanțare depusă de către APL la nivel de obiective specifice, rezultate și produse corespund criteriilor SMART. În același timp, sunt prezenți și indicatori care nu sunt calitativi sau care ar putea fi măsurabili în mod realist (de exemplu, <i>Reducă poluarea r.Ciuluc Mic pe o distanță de 10 km, redusă poluarea pe 10 ha de teren</i>). De asemenea chiar dacă potențialele ținte pot fi deduse din formulările indicatorilor principali, acestea nu au specificate valorile inițiale și țintele pe ani.
În ce măsură riscurile și ipotezele au fost analizate și luate în considerație în procesul de elaborare/planificare a programului/proiectului?	În cadrul logic nu au fost menționate riscurile. Unele ipoteze/presupuneri au fost menționate în matricea cadrului logic. Cu toate acestea, calitatea formulării lor și relevanța unora dintre acestea este discutabilă. Nu este prevăzut un mecanism de prevenire a riscurilor. Aplicantul nu-și asumă careva obligațiuni pentru prevenirea unor riscuri privind funcționarea serviciului de canalizare.
Au fost introduse careva modificări în cadrul proiectului? Dacă da, în ce măsură acestea au dus la îmbunătățirea acestuia?	Pe parcursul anului 2015 din partea experților USAID au parvenit o serie de recomandări: ridicarea cotei platformei stației de epurare, ridicarea cotei bazinului de egalizare, omogenizare și pompare ape uzate menajere, construcția unei stații de pompare noi, lucrări de ameliorare a impactului asupra mediului. Toate aceste modificări au majorat valoarea proiectului cu 501 768,00 lei, însă aceste modificări au făcut proiectul mai fiabil și durabil. În urma recomandărilor a fost modificat proiectul tehnic actualizat devizul proiectului și eliberat un nou raport de verificare de către Serviciul de Stat pentru Verificarea și Expertizarea Proiectelor și Construcțiilor. În procesul de execuție a lucrărilor s-au mai atestat o serie de lucrări adăugătoare și volume care nu au fost incluse în devizul inițial, dar fără de care obiectivele proiectului nu ar fi atinse. Astfel la data 28.12.2016 a fost încheiat încă un acord adițional prin care suma contractată s-a majorat cu încă 642,07 mii lei.
2. Eficiența	
Au fost alocate suficiente resurse în program/proiect pentru a asigura atingerea obiectivelor/rezultatelor propuse? Au fost acestea utilizate în mod adecvat/optim?	Sursele financiare necesare pentru implementarea proiectului nu au fost mobilizate la timp (în perioada 02.07.2015 – 24.09.2016 lucrările de construcție au fost sistate pe motivul situației economico-financiare din țară și neonorarea obligațiunilor față de operatorul economic prin rețineri majore de plată) dar în volum necesar. Bugetul total al proiectului depus inițial constituia 23 582 420 lei, din care suma solicitată de la FNDR constituia 99,4 %. Într-un final suma totală alocată din sursele FNDR a constituit 17 678 792,52 lei, deasemenea proiectul în cauză a beneficiat de finanțare din partea partenerilor USAID în valoare de 498,91 mii dolari SUA (8 890 629,66 lei), conform Acordului FARA din

15.05.2014.

În cererea de finanțare era prevăzut faptul că vor fi executate următoarele activități:

1. Construcția stației de epurare a apelor uzate cu o capacitate de 700 m³/24 ore;

2. Construcția sistemului de canalizare pe o lungime de 20,4 km și 2 stații de pompare;

3. Îmbunătățirea capacității de derulare a proiectelor de investiții în infrastructura utilitară de canalizare a orașului Telenești și a satelor adiacente Mihalașa, Mihalașa Nouă și Inești.

La data de 21.05.2014 a avut loc prima deschidere a ofertelor în cadrul proiectului. La licitație au participat doar 2 operatori economici astfel a fost anunțată licitație repetată.

După 3 tentative eșuate de a desemna operatorul economic, la data de 10.11.2014 au fost deschise ofertele pentru a patra oară. La licitație au participat 4 operatori economici. În urma evaluării ofertelor câștigătoare a fost desemnată oferta SRL "Polimer Gaz Construcții" în valoare de 28 529 823,00 lei. Contractul nr.30/6 din 21.11.2014 a fost înregistrat la AAP în data de 29.12.2014 cu nr.14/02261/001, valoarea contractului - 27 193 235,08 lei.

La data de 16.02.2015 a avut loc deschiderea ofertelor pentru servicii de supraveghere tehnică. La licitație au participat 4 ofertanți, în urma evaluării ofertelor câștigătoare a fost desemnată oferta SRL "Climacontrol" în sumă de 108 772,94 lei. Contractul nr.2/6 din 04.03.2015 a fost înregistrat la AAP la data de 17.03.2015 cu nr.15/00113/001.

Până la începerea lucrărilor responsabilul tehnic a avizat documentația de proiect și a înregistrat cartea tehnică la ISC.

Către SRL "Polimer Gaz Construcții" a fost prezentată documentația de proiect în 2 exemplare, autorizația de construire și oferta avizată de către ADR Centru. Lucrările de construire au demarat la data de 02.04.2015.

Astfel în urma implementării proiectului au fost realizate următoarele lucrări:

- **18 km de rețea de canalizare construită;**
- **1 stație de epurare cu capacitatea de 700 m.c/zi;**
- **4 stații de pompare a apelor uzate construite;**
- **1 617 conexiuni la sistemul de canalizare dintre care:**

a) 1 528 gospodării casnice;

b) 89 agenți economici.

Conform Actelor de primire-predare a bunurilor din cadrul proiectului

	<p>și facturilor cu seriile EWAB nr.000269507 din 22.08.2015 și EUK000078678 din 22.11.2018, bunurile obținute în urma implementării proiectului au fost transmise în posesia beneficiarului final, primăria or. Telenești, care este obligat să asigure evidența și integritatea acestor bunuri, precum și exploatarea lor eficientă și diligentă, exclusiv conform destinației și scopurilor prevăzute în proiect.</p>
<p>A fost respectat planul de implementare? Activitățile au fost implementate la timp?</p>	<p>Implementarea proiectului, conform cererii de finanțare constituia 24 luni din momentul aprobării finanțării. Perioada de implementare a proiectului a durat de facto circa 41 luni (aprilie 2015 – septembrie 2018).</p> <p>Planul de implementare inițial nu a fost respectat în totalitate, fiind efectuate anumite modificări, care au rezultat în mare parte din cauza situației economico-financiare din țară și neonorarea obligațiilor față de operatorul economic prin rețineri majore de plată ce a cauzat sistarea lucrărilor de construcție în perioada 02.07.2015 – 24.09.2016.</p> <p>Deoarece perioada de implementare a depășit considerabil termenul preconizat, lucrările au fost recepționate pe sectoare pentru a face posibilă transmiterea lor către aplicant. Astfel la 30.07.2015 a avut loc recepția la terminarea lucrărilor pe 3 tronsoane (circa 5,8 km de rețea de canalizare). La data de 12.06.2017 a avut loc recepția la terminarea lucrărilor pentru stația de epurare, iar la data de 07.07.2017 aceasta a fost dată în exploatare. Evenimentul a fost organizat cu participarea Directorului Misiunii USAID/Moldova Karen R. Hilliard, a Ministrului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Vasile Bîtea, Directorului ADR Centru, Viorel Jardan, reprezentanților APL din raionul Telenești și a locuitorilor din raion. Ultima recepție la terminarea lucrărilor a avut loc la data de 15.11.2017, atunci când au fost recepționate stațiile de pompare construite.</p>
<p>Care au fost produsele programului/proiectului obținute? Au fost acestea calitative și livrate în timp, precum și conform bugetului alocat?</p>	<p>În urma implementării proiectului au fost realizate următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1 stație de epurare biologică cu capacitatea de 700 m³/zi construită și funcțională; • 18 km de rețea de canalizare construită; • 4 stații de pompare a apelor uzate construite; • 1 617 conexiuni la sistemul de canalizare dintre care: <ul style="list-style-type: none"> a) 1 528 gospodării casnice; b) 89 agenți economici. • 4 emisiuni radio/TV realizate; • 26 de publicații în presa locală și națională; • 2 bannere pentru companii de conștientizare elaborate și montate; • 4 postere informaționale elaborate; • 6 persoane de la Î.M DP Apă-Canal Telenești instruite în vederea exploatării stației de epurare; • 1 registru pentru Înregistrarea Măsurilor de Atenuare și Monitorizare a Impactului asupra Mediului elaborat; <p>Toate acestea au fost realizate în conformitate cu proiectul tehnic de execuție precum și în corespundere cu cerințele USAID referitoare la protecția mediului.</p>
<p>3. Eficacitatea (Rezultativitatea)</p>	<p></p>

<p>Care sunt rezultatele obținute până în prezent în urma implementării programului/proiectului (în conformitate cu indicatorii stabiliți), precum și nivelul de calitate a acestora?</p>	<p>În conformitate cu cererea de finanțare, proiectul își propunea să atingă următoarele rezultate:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățit managementul serviciilor publice de canalizare prestat pentru 11300 locuitori ai localităților în care este implementat proiectul; <p>În timpul vizitei în teren s-a observat o îmbunătățire a prestării serviciilor de canalizare în or. Telenești și s.Inești. În prezent, 67 % din gospodării sunt conectate la servicii de aprovizionare cu apă și 70 % sunt conectate la servicii de canalizare, inclusiv 89 de agenți economici, conform datelor prezentate de către Întreprinderea Municipală „Apă-Canal Telenești”). Rata de conectare la rețeaua de canalizare pentru s.Inești este de 7,25%.</p> <p>Tariful actual pentru serviciile de apă constituie 15 MDL/m³ pentru persoanele fizice din orașul Telenești și 46,5 MDL/m³ pentru agenți economici. Pentru serviciul de canalizare tariful constituie 9 MDL/m³ – persoane fizice și 22,7 MDL/m³ pentru agenți economici. În s.Inești tariful este de 9 MDL/m³ – pentru gospodării.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Create condiții pentru derularea proiectelor de investiții de extindere a sistemului de canalizare în satele Inești, Mihalașa, Mihalașa Nouă și 4 microraiioane ale orașului Telenești cu o populație de circa 7 400 locuitori; <p>În urma implementării proiectului primăria or.Telenești a beneficiat de mai multe investiții în domeniul AAC. Astfel din sursele SlovakAid au fost extinse rețelele de canalizare în or.Telenești și procurat utilaj. Din sursele USAID au fost procurate 1 000 contoare de apă. De asemenea or.Telenești are elaborată documentația pentru extinderea rețelelor de canalizare în suma de aproximativ 18 mln. Lei, urmează indentificarea surselor de finanțare pentru execuția acestora. Totuși s.Mihălașa și Mihălașa Nouă nu au elaborate proiecte tehnice pentru extindere.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reduse poluarea râului Ciulucul Mic pe o lungime de 11 km (până la scurgerea în râul Răut) și a terenurilor pe o suprafață de 10 hectare; <p>Conform datelor încercărilor de laborator efectuate de către Agenția de Mediu Nord probele de apă uzate deversate de la stația de epurare corespund normelor în vigoare. De asemenea apele nu se deversează direct în râul Ciuluc, dar într-un canal artificial, unde este supusă unei sedimentări suplimentare după care nimereste în râul Ciulucul Mic afluent al râului Răut.</p>
<p>Toate grupurile țintă au acces la/pot utiliza rezultatele/serviciile programului/proiectului?</p>	<p>În conformitate cu cele menționate mai sus, acces la serviciile Î.M „Apă-Canal Telenești” în domeniul AAC au în mare parte populația și agenții economici din orașul Telenești și parțial cei din s.Inești.</p>
<p>În ce măsură sistemul de MBR¹ aplicat a contribuit la un proces de luare de decizii eficient?</p>	<p>Proiectul a fost implementat conform procedurilor existente și aplicate de către ADR , inclusiv de M&E, pentru proiectele finanțate din FNDR, dar au fost introduse careva îmbunătățiri în conformitate cu cerințele USAID și acordul FARA din 15.05.2014. În mare parte cerințele USAID erau aplicate doar pentru lucrările de construcție a stației de epurare și amenajarea teritoriului aferent acesteea (din considerentul că finațarea USAID a fost alocată pentru stația de epurare) și pentru componenta</p>

¹ Sistemul de monitorizare și evaluare bazat pe rezultate

	<p>protecția mediului în particular. Pe parcursul implementării proiectului, mecanismul de luare a deciziilor la nivel de proiect s-a limitat la grupurile de lucru, comisia de recepție, consilii raionale și orașenești, CNCDR, etc. Acesta a fost în mare măsură limitat la aspectele și măsurile ce țin de construcția/reabilitatea infrastructurii și mai puțin la M&E progresului în vederea atingerii rezultatelor la nivelul obiectivelor și impactului proiectului.</p>
<p>A fost aplicat un mecanism de management al riscurilor? Cât de efectiv a fost aplicat acesta în atenuare riscurilor?</p>	<p>Cu toate că unele riscuri financiare și operaționale au fost subiectul unor discuții pe parcursul implementării proiectului, nu există totuși o evidență a aplicării unui mecanism eficient de identificare, analiză, evaluare și de atenuare a riscurilor atribuite acestui proiect.</p>
<p>În ce măsură rezultatele obținute au contribuit la atingerea obiectivelor programului/proiectului?</p>	<p>Proiectul în cauză a reușit să asigure creșterea accesului la servicii de canalizare a populației în orașul Telenești și s. Inești, dar nu a asigurat creșterea accesului la serviciile date și pentru populația din comuna Mihălașa și Mihălașa Nouă.</p> <p>Totodată, rezultatele obținute au contribuit la prevenirea poluării resurselor naturale și îmbunătățirea stării generale a râului Răut.</p>
<p>4. Impactul</p>	
<p>Care este impactul proiectului deja observat și cel potențial? A reușit programul/proiectul să contribuie eficient la atingerea obiectivului general? Care sunt efectele directe și indirecte, potențiale și/sau deja manifestate, sub aspect pozitiv sau negativ?</p>	<p>Comparativ cu situația inițială, proiectul în cauză a avut un impact pozitiv asupra oamenilor din orașul Telenești și s. Inești.</p> <p>Stația de epurare nou construită corespunde cerințelor internaționale de epurare a apelor colectate. Cum am menționat anterior în cadrul proiectului a fost efectuată o monitorizare strictă a componentei protecției mediului de către experți naționali și internaționali USAID, care de fiecare dată au avut o apreciere pozitivă față de lucrările și tehnologiile utilizate.</p> <p>Astfel putem spune că eficiența contribuției proiectului la atingerea obiectivului general "Dezvoltarea cooperării intercomunitare pentru creșterea calității vieții și a mediului înconjurător prin construcția stației raionale de epurare a apei uzate și extinderea sistemului de canalizare din orașul Telenești și satele Mihălașa, Mihălașa Nouă și Inești" a fost atins în proporție de aproximativ 80%, deoarece încă nu a fost extins serviciul în satele Mihălașa și Mihălașa Nouă (proiectul tehnic depus spre finanțare nici nu prevedea acest lucru), fapt ce denotă că obiectivul general a fost formulat un pic prea ambițios pentru intervențiile efectuate.</p>
<p>Au existat/există factori externi eventuali, care au pus/ar putea pune în pericol atingerea impactului programului/proiectului?</p>	<p>Stația de epurare are capacitate suficientă pentru a asigura conectarea integrală a s. Inești, Mihălașa și Mihălașa Nouă.</p> <p>De asemenea, continuarea conectărilor direct la cazne individuale ale populației duce la creșterea concentrației bacteriilor în apă și face dificil procesul de prelucrare a acestora, astfel contribuind la poluarea apei deversate în râul Ciulucul Mic.</p> <p>Lipsa unui parteneriat eficient cu alte raioane prin care traversează râul Răut și a unor sinergii, eforturi comune și sisteme de îmbunătățire a situației râului, vor pune în pericol atingerea impactului scontat.</p>

5. <i>Durabilitatea</i>		
Există posibilitatea menținerii sau dezvoltării ulterioare ale beneficiilor proiectului după finalizarea lui sau a asistenței externe?	Beneficiile proiectului au potențial de menținere și chiar de dezvoltare în viitor. Interesul locuitorilor din or. Telenești pentru conectare la sistemul de canalizare este unul major. În prezent primăria or. Telenești dispune de proiect tehnic pentru extinderea rețelelor de canalizare și este în proces de identificare a surselor de finanțare. De asemenea, deși prestatorul de servicii din orașul Telenești este funcțional, acesta nu înregistrează profit din prestarea serviciilor de AAC, ceea ce pune în pericol durabilitatea lui pe termen lung.	
Există un plan de durabilitate ca parte integrală a designului proiectului? Sunt alocate resursele necesare pentru implementarea lor? Sunt responsabilitățile părților stipulate clar?	Proiectul dispune de un plan de asigurare a durabilității aprobat prin Decizia nr.6/3 din 30.06.2017 al Consiliului orașenesc Telenești. Planul prevede acțiuni organizatorice, acțiuni tehnice și acțiuni economico-financiare pentru o perioadă de 3 ani (2017-2020). Astfel semestrial către ADR Centru se transmite un raport cu privire la implementarea Planului de acțiuni privind asigurarea durabilității proiectului.	
Există responsabilități asumate (ownership) din partea beneficiarilor programului/proiectului? Sunt suficiente capacități instituționale și manageriale ca să asigure continuitate și utilizarea eficientă a beneficiilor programului/proiectului?	Tot procesul de implementare a proiectului a decurs într-o colaborare eficientă între implementator și beneficiar. Acest fapt a contribuit la desfășurarea activităților din cadrul proiectului într-un mod benefic. Î.M. „Apă Canal Telenești” are capacități organizaționale și manageriale necesare. În anul 2014 cu suportul USAID întreprinderea a beneficiat de un ”Plan de dezvoltare pentru Întreprinderea Municipale „APĂ-CANAL” TELENEȘTI ”. În prezent, aceasta are un personal de 32 de oameni care au beneficiat de intrări specializate. Întreprinderea este specializată doar în prestarea serviciilor de AAC. Stația de epurare în prezent e la balanța primăriei orașului Telenești și este dată în gestiune Î.M. „Apă Canal Telenești”. În prezent primăria or. Telenești și ÎM ”Apă Canal Telenești” nu sunt interesate în regionalizarea serviciului.	
Există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a beneficiilor/rezultatelor programului/proiectului?	În ceea ce privește serviciile de AAC, atât la nivel național, regional și local există un cadru de politici adecvat pentru menținerea corespunzătoare a Strategiei de Dezvoltare Socio-Economică a Orașului Telenești pentru perioada 2014-2020. De asemenea la momentul evaluării or. Telenești dispune de Strategia de Dezvoltare Socio-Economică a orașului Telenești pentru perioada 2020-2025, care în mod prioritar prevede dezvoltarea infrastructurii de AAC.	
6. <i>Aspecte transversale (cross-cutting)</i>		
<i>Respectarea Drepturilor Omului:</i> - În ce măsură programul/proiectul a contribuit la promovarea drepturilor omului?	Deși proiectul în cauză nu menționează expres, acesta a contribuit la promovarea dreptului la apă potabilă și canalizare, în particular, precum și la dreptul la un mediu curat și sănătos în general. Afiți în cererea de finanțare, cât și pe parcursul implementării, nu s-au identificat în mod corespunzător grupurile vulnerabile și o evidență a unor măsuri targetate pentru astfel de grupuri consumatori.	

<p>- În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de grupurile vulnerabile în procesul de planificare? Care a fost grupul vulnerabil identificat și inclus social? A avut acesta de câștigat sau de pierdut în urma implementării proiectului?</p>	
<p><i>Respectarea egalității de gen</i> În ce măsură programul/proiectul a ținut cont de aspectele de gen în procesul de planificare și implementare? Câte femei/fete și câți bărbați/băieți au beneficiat de rezultatele, produsele proiectului?</p>	<p>Egalitatea de gen, în mod direct, nu este abordată de proiect, accentul fiind pus pe populația din raionul Telenești indiferent de sex, vîrstă sau naționalitate.</p>
<p><i>Respectarea necesităților privind protecția mediului:</i> - S-a ținut cont de aspectele ecologice la etapa de elaborare, precum și implementare a programului/proiectului? - Care a fost influența proiectului asupra stării mediului (pozitivă sau negativă) și ce măsuri au fost întreprinse pentru ameliorarea acestora?</p>	<p>La etapa de elaborare a proiectului au fost analizate toate aspectele ecologice, fiind obținute coordonările necesare de la instituțiile responsabile în domeniu.</p> <p>De asemenea, la recepțiile la terminarea lucrărilor, în cadrul comisiilor respective, au participat reprezentanții serviciilor ecologice. Aceștia s-au expus pozitiv referitor la influența proiectului asupra stării mediului, semnând procesele verbale corespunzătoare.</p> <p>O condiție obligatorie din partea USAID a constituit întocmirea Planului de atenuare și monitorizare a impactului asupra mediului care a fost completat de către ADR Centru, deasemenea a fost efectuată monitorizarea din partea WB-Walkoma cu prezentarea raportelor întocmite de experții USAID.</p>
<p><i>Bună guvernare:</i> - Pe parcursul planificării și implementării programului/proiectului a fost asigurat modul participativ și transparența procesului decizional?</p>	<p>Pe parcursul planificării și implementării proiectului a fost asigurat modul participativ și transparența procesului decizional într-un mod selectiv. Prin intermediul campaniei și sesiunilor de sensibilizare, s-a încercat să se implice populația, inclusiv medicii, elevii, etc. în procesul de luare a deciziilor.</p>
<p>Concluzii:</p>	

1. Proiectul în cauză este considerat unul relevant și care este în concordanță cu prioritățile strategice de dezvoltare regională. Obiectivele acestuia, deși ambițioase, se încadrează în scopurile politicii de dezvoltare regională și locală.
2. Comparativ cu situația inițială, proiectul în cauză a avut un impact pozitiv asupra oamenilor din orașul Telenești și s. Inești și a asigurat accesul populației la servicii de canalizare.
3. Stația de epurare construită a fost extrem de necesară. Capacitatea acesteia este suficientă pentru a asigura o livrare eficientă a serviciilor de canalizare în oraș, precum și în localitățile adiacente.
4. Deși a beneficiat de măsuri de consolidare a capacității, prestatorul de servicii din orașul Telenești înregistrează pierderi la capitolul serviciilor AAC. De asemenea, aspecte ce țin de regionalizarea serviciului au rămas neclarificate la etapa finalizării proiectului.
5. Deși proiectul inițial prevedea un parteneriat și cu s. Mihălașa și Mihălașa Nouă, aceste parteneriate nu s-au materializat în practică, astfel diminuând impactul proiectului.
6. Beneficiile proiectului au potențial de menținere și chiar de dezvoltare în viitor, prin eforturi adiționale și noi investiții în vederea atingerii impactului scontat al proiectului.

Recomandări cheie (în ordinea gradului de importanță):

1. Se recomandă APL în colaborare cu Î.M. „Apă Canal Telenești”:

- să asigure recepția finală integrală a obiectului până la expirarea perioadei de garanție;
- să identifice surse financiare pentru extinderea rețelelor de canalizare în or. Telenești, s. Inești, Mihălașa și Mihălașa Nouă astfel încât să se asigure funcționarea stației de epurare la capacitate deplină;
- să examineze – *Ordinul Ministerului Mediului, Nr. 122 din 04.12.2015 pentru aprobarea Conceptului de regionalizare a serviciului public de alimentare cu apă și de canalizare și Ghidului privind regionalizarea serviciului public de alimentare cu apă și canalizare*”;

2. Se recomandă ADR Centru:

- să transmită spre informare prezentul Raport de evaluare a impactului către Beneficiarul principal pentru luare de măsuri concrete;
- să plaseze Raportul de evaluare a impactului proiectului pe pagina web a ADR Centru;
- să monitorizeze în continuare implementarea planului de durabilitate prezentat de către beneficiar;

3. Se recomandă Autorităților de Mediu:

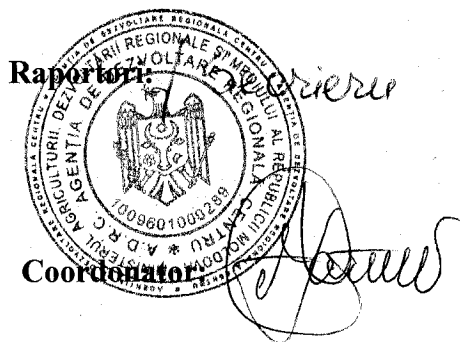
- De monitorizeze în continuare calitatea apelor deversate de la stația de epurare.

Lista persoanelor intervievate:

Organizația/ Localitatea	Numele, Prenumele	Funcția
or. Telenești	Lelic Vadim	Primar
or. Telenești	Bogdan Victor	Viceprimar
or. Telenești	Nastas Nicolae	Secretar, primăria or. Telenești
ÎM "Apă Canal Telenești"	Bogdan Gheorghe	Director
ÎM "Apă Canal Telenești"	Dumitru Dodița	Șef stație de epurare or. Telenești

Lista documentelor anexate:

1. Nota Conceptuală;
2. Cererea de finanțare;
3. Matricea Cadrului Logic;
4. Acord de parteneriat la implementarea proiectului;
5. Raport narativ privind activitatea desfășurată în cadrul proiectului;
6. Planul de asigurare a durabilității proiectului;
7. Rezultatele probelor de apă la Stația de epurare din or. Telenești
8. Numărul de gospodării conectate la sistemul de canalizare a apelor uzate pentru anul 2020, în or. Telenești (inclusiv tarifele pentru serviciile prestate);
9. Raport cu privire la activitatea întreprinderii ÎM DP "Apă Canal Telenești" pentru anul 2019.

Marina SECRIERU, specialist, Secția managementul integrat al proiectelor, ADR Centru;

Viorel JARDAN, director ADR Centru,